

Dr. Zinnur TUNÇ
İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi
Maliye Bölümü Mali Hukuk Anabilim Dalı

VERGİ HUKUKUNDA TEMSİL VE SORUMLULUK

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	VII
ÖNSÖZ	IX
İÇİNDEKİLER.....	XIII
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM HUKUKTA TEMSİL VE SORUMLULUK

I. Genel Açıklama	7
II. Temsil Kavramı ve Hukuki Niteliği.....	8
A. Temsil Kavramının Gelişimi ve Temsili Açıklayan Teoriler.....	12
B. Temsil İlişkisinin Kurulması ve Tarafları.....	16
C. Temsil İlişkisinin Türleri ve Sonuçları.....	17
D. Temsil İlişkisinin Sona Ermesi	26
III. Vergi Hukuku Özelinde Temsil Kavramı ve Hukuki Niteliği.....	29
A. Vergi Hukukunda İradî Temsil	36
B. Vergi Hukukunda Kanuni Temsil	43
IV. Temsil ve Ehliyet İlişkisinin Hukuki Niteliği.....	47
A. Ehliyet Kavramı ve Hukuki Niteliği.....	48

B. Genel Nitelikli Ehliyet Türleri ve Temsil İlişkisi	48
1. Hak Ehliyeti ve Temsil.....	49
2. Fiil Ehliyeti ve Temsil.....	55
3. Taraf Ehliyeti ve Temsil	62
4. Dava Ehliyeti ve Temsil	69
C. Vergi Hukukunda Temsil ve Ehliyet İlişkisi	77
1. Vergi Usul Hukukunda Ehliyet (Vergi Ehliyeti) ve Temsil...78	
2. Vergi Yargılaması Hukukunda Ehliyet ve Temsil.....	82
3. Vergi Ceza Hukukunda Ehliyet ve Temsil	86
V. Sorumluluk Kavramı ve Hukuki Niteliği.....	93
A. Hukuki Sorumluluk.....	96
1. Karşılanmasına Göre Sorumluluk Türleri	98
a. Şahıs ile Sorumluluk.....	98
b. Malvarlığı ile Sorumluluk	99
(1) Sınırsız Sorumluluk	100
(2) Sınırlı Sorumluluk.....	100
i. Miktar ile Sınırlı Sorumluluk	101
ii. Konu ile Sınırlı Sorumluluk.....	101
2. Kaynağına Göre Sorumluluk Türleri	102
a. Sözleşme Sorumluluğu	102
b. Sözleşme Dışı Sorumluluk.....	103
(1) Kusur Sorumluluğu.....	104
(2) Kusursuz Sorumluluk.....	107
B. Cezai Sorumluluk	109
C. İdari Sorumluluk.....	112

İKİNCİ BÖLÜM

VERGİ HUKUKUNDA SORUMLULUK

I. Genel Açıklama	117
-------------------------	-----

II. Vergilendirme İlişkisi ve İlişkinin Tarafları Açısından Vergi Sorumlusu.....	119
A. Vergilendirme İlişkisinin Alacaklı Tarafı.....	122
B. Vergilendirme İlişkisinin Borçlu Tarafı.....	124
1. Hukuki Ayrıma Göre Vergilendirme İlişkisinin Borçlu Tarafı	125
a. Vergi Yükümlüsü: Mükellef.....	127
b. Vergi Ödeyicisi: Vergi Sorumlusu.....	132
2. Ekonomik Ayrıma Göre Vergilendirme İlişkisinin Borçlu Tarafı.....	136
a. Kanuni Vergi Taşıyıcısı	138
b. Gerçek Vergi Taşıyıcısı.....	139
III. Ana Hatlarıyla Vergi Hukukunda Sorumluluk.....	139
A. Vergi Sorumluluğunun Gelişimi ve Çeşitli Hukuk Dallarıyla İlişkisi	140
B. Vergi Sorumluluğunun Hukuki Niteliği	146
C. Vergi Sorumluluğunun Genişletilmesi: Müteselsil ve Müşterek Sorumluluk	152
D. Vergi Sorumluluğunun Devri ve Özel Sözleşmelerle İlişkisi....	163
E. Vergi Borcunun Devri ve Sorumlulukla İlişkisi.....	171
IV. Sorumluluğun Vergi Hukukuna Özgü Biçimleri	175
A. Vergi Kesenler Açısından Vergi Sorumluluğu.....	177
B. Mirasçılar Açısından Vergi Sorumluluğu.....	185
1. Mirasçıların Genel Sorumlulukları	185
2. Mirasçıların Vergisel Sorumlulukları.....	187
C. İcra Edilen Meslek ve Görevler Bakımından Çeşitli Sorumluluk Halleri.....	192
1. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Açısından Vergi Sorumluluğu.....	192
2. Karnesiz Hizmet Erbabı Çalıştıranlar Açısından Vergi Sorumluluğu.....	197
3. Noterler ve Memurlar Açısından Vergi Sorumluluğu	199

a.	Harçlar Kanunu'nda Yer Alan Hükümler Çerçevesinde Noterlerin ve Memurların Sorumluluğu	202
b.	Damga Vergisi Kanunu'nda Yer Alan Hükümler Çerçevesinde Noterlerin ve Memurların Sorumluluğu	203
c.	Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nda Yer Alan Hükümler Çerçevesinde Noterlerin ve Memurların Sorumluluğu.....	205
d.	Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu'nda Yer Alan Hükümler Çerçevesinde Noterlerin ve Memurların Sorumluluğu.....	206
e.	Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu'nda Yer Alan Hükümler Çerçevesinde Noterlerin ve Memurların Sorumluluğu.....	208
f.	Emlak Vergisi Kanunu'nda Yer Alan Hükümler Çerçevesinde Noterlerin ve Memurların Sorumluluğu	209
g.	Belediye Gelirleri Kanunu'nda Yer Alan Hükümler Çerçevesinde Noterlerin ve Memurların Sorumluluğu	210
h.	Gümrük Kanunu'nda Yer Alan Hükümler Çerçevesinde Noterlerin ve Memurların Sorumluluğu	211
D.	Kefiller Açısından Vergi Sorumluluğu.....	213
E.	Türk Vergi Hukukundaki Diğer Vergi Sorumlulukları.....	215
1.	Katma Değer Vergisinde Sorumluluk Halleri	216
2.	Özel Tüketim Vergisinde Sorumluluk Halleri.....	220
3.	Dijital Hizmet Vergisinde Sorumluluk Halleri	223
V.	Sorumluluğun Biçimine Göre Değişen Haklar	224
A.	Yargıya Başvurma (Dava Açma) Hakkı.....	225
B.	İdareye Başvurma Hakkı.....	236
1.	Düzeltilme Talebinde Bulunma Hakkı	236
2.	Uzlaşmaya Başvurma Hakkı	239
3.	Takas Talep Etme Hakkı	240
VI.	Vergi Sorumluluğuna Yönelik Seçilmiş Ülke Düzenlemeleri.....	241

- A. Almanya'daki Temsil ve Sorumluluk Uygulamalarının Vergi Hukuku Kapsamında İncelenmesi..... 242
- B. Birleşik Krallık'taki Temsil ve Sorumluluk Uygulamalarının Vergi Hukuku Kapsamında İncelenmesi 251
- C. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Temsil ve Sorumluluk Uygulamalarının Vergi Hukuku Kapsamında İncelenmesi 259

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KANUNİ TEMSİLCİNİN SORUMLULUĞU VE HUKUKİ NİTELİĞİ

- I. Genel Açıklama 267
- II. Kanuni Temsilci Kavramı ve Temsil Edilenin Kimliğine Göre Kanuni Temsilci Sifatının Değişkenliği 268
- A. Kanuni Temsilci Sifatını Haiz Olanlar ile Kanuni Temsilci 'Gibi' Sorumlu Tutulanlar 268
1. Gerçek Kişilerin Kanuni Temsilcileri 270
- a. Küçüklerin Kanuni Temsilcileri 271
- b. Kısıtlıların Kanuni Temsilcileri..... 272
2. Tüzel Kişilerin Kanuni Temsilcileri 275
- a. Anonim Şirketlerin Kanuni Temsilcileri 277
- b. Limited Şirketlerin Kanuni Temsilcileri..... 281
- c. Kollektif Şirketlerin Kanuni Temsilcileri 283
- d. Komandit ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketlerin Kanuni Temsilcileri..... 285
- e. Kooperatiflerin Kanuni Temsilcileri..... 287
- f. Derneklerin ve Vakıfların Kanuni Temsilcileri 288
- g. Sendikaların Kanuni Temsilcileri 290
- h. Kamu Tüzel Kişilerinin Kanuni Temsilcileri..... 291
3. Tüzel Kişiliği Olmayanların Kanuni Temsilcileri 292
- a. Adi Ortaklıkların Kanuni Temsilcileri 292

b. İş Ortaklıklarının Kanuni Temsilcileri.....	294
c. Cemaatlerin Kanuni Temsilcileri.....	295
4. Dar Mükelleflerin Temsilcileri	296
B. Kanuni Temsilci Sıfatını Haiz Olmayanlar	298
III. Özel Bir Sorumluk Hali Olarak Vergi Usul Kanunu'nda ve Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da Kanuni Temsilcinin Sorumluluğu	300
A. Sorumluluğun Yakın Geçmişi ve Süreç İçindeki Değişimi	302
B. Vergi Usul Kanunu'nda Kanuni Temsilcinin Sorumluluğu.....	307
C. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da Kanuni Temsilcinin Sorumluluğu	312
1. Kanuni Temsilci Bakımından Farklı Bir Sorumluluk Hali: Kusursuz Sorumluluk.....	313
2. Limited Şirket Ortakları Bakımından Farklı Bir Sorumluluk Hali: Pay Oranında Sorumluluk	323
3. Limited Şirketlerde Kanuni Temsilcilerin ve Ortakların Sorumluluğunun Karşılaştırılması.....	332
D. Vergi Usul Kanunu ve Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümlerinin Sorumluluk Bakımından Birlikte Değerlendirilmesi	339
1. Alacağa Göre Değişen Sorumluluk.....	339
2. Tahsile Göre Değişen Sorumluluk.....	342
3. Temsil Edilene Göre Değişen Sorumluluk	345
4. Kanuni Temsilci Değişikliklerinde Sorumluluk	347
IV. Tasfiye Sürecinin Kanuni Temsilcinin Sorumluluğuna Etkisi.....	357
A. Tasfiyenin Hukuki Niteliği ve Tasfiye Süreci.....	357
B. Vergi Usul Kanunu'nda ve Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da Vergi Sorumluluğu Bakımından Tasfiye Sürecinin Özellikli Durumları.....	365
V. Kanuni Temsilci Özelinde Çeşitli Sorumluluk Hallerinin Vergi Cezaları Kapsamında Değerlendirilmesi	369
A. Sorumluluk Bakımından Vergi Cezalarının Hibrit Yapısı.....	369

B. Vergisel Sorumluluklar ve Vergi Cezaları İlişkisi.....	373
C. Kanuni Temsilcinin Vergi Cezalarından Sorumluluğu.....	376
1. Küçük ve Kısıtlıların Kanuni Temsilcileri Bakımından Sorumluluk.....	378
2. Tüzel Kişilerin Kanuni Temsilcileri Bakımından Sorumluluk.....	380
3. Tüzel Kişiliği Olmayan Teşekküllerin Yönetici ve İdarecileri ile Dar Mükelleflerin Temsilcileri Bakımından Sorumluluk.....	385
VI. Kanuni Temsilcinin Sorumluluğu Bakımından Rücu Hakkının Değerlendirilmesi.....	389
A. Vergi Aslı ve Fer'ileri Bakımından Rücu.....	391
B. Vergi Cezaları Bakımından Rücu.....	394
VII. Vergi Hukukunda Temsil ve Sorumluluğun Geleceği.....	397
A. Sorumluluğun Pozitif ve Normatif Yaklaşımlar Çerçevesinde Değerlendirilmesi.....	398
B. Grup Şirketlerin Kanuni Temsilcileri Bakımından Farklı Bir Yaklaşım: Konsolide Sorumluluk Önerisi.....	407
1. Öneriye İlişkin Temel Dayanak Noktaları.....	409
2. Öneriye İlişkin Örnek Ülke Uygulamaları.....	412
3. Öneri Kapsamında Normatif Yönlü Bir Kural Tasarısı.....	417
SONUÇ.....	425
KAYNAKÇA.....	449

EKLER

EK-1: Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un Mükerrer 35'inci Maddesinin 5'inci ve 6'ıncı Fıkralarını İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararı.....	499
EK-2: Kamu Alacağı'nın Kanuni Temsilci ve Ortaklardan İstenebilmesi Hakkında İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararı.....	519